UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sermones Fratris Gabrielis Barelete ordinis predicatorum tam quadragesimales: q[uam] de sanctis

Barletta, Gabriel

Parisius, 1507, XXV. Jan.

Feria. vi. secunde dominice. xl. de vsuris [et] restitutione rei aliene.

urn:nbn:de:hbz:466:1-69837

Visual Library

pompis ⁊ comeſtionibus nec dans la=
zaro micã panis: damnatus eſt Mor=
tuꝰ eſt diues ⁊c̄. ¶ Sexta malignitas
⁊c̄. Qñ homo ſuperbe conuerſaẗ. ⁊ a=
lios deſpicit ex ſuis diuitijs. Tales
diuitie ſunt in dãnum diuitis. Quot
hodie videmus ſuperbire. Qui ĩ pau
cis diebus ex maxima miſeria. vene=
runt ad maximas pompas et hoc per
phas ⁊ nephas. Et nemo põt eis loq̃
niſi cum ingenio et cũ biretro in ma=
nu Unde Tho. iij. pte. q. xl. ar. iij. abũ
dãtia diuitiaꝝ eſt ſuperbiendi occa=
ſio. Talibus vere diuitie ſunt in dã=
nationem. Unde apoſtolus. i. Thi. vi.
Precipe diuitibꝰ huius ſeculi nõ ſub=
lime ſapere. neq̄ ſperare in ĩcerto di=
uitiaꝝ. Et quare o Pater: q̄ꝛ mortalis
eſt. quia abhominatio eſt Et ſaccus ẽ
vermiũ. De magno ſoldano legitur q̄
in morte ſua fecit deferri ꝑ totam ba=
biloniã ſuꝑ lanceã linteamẽ et cla=
mari. Nihil de omnibꝰ diuitijs ſecũ
portat ſoldanus niſi hoc linteamem.
Petrarcha. v. Triumpho Temporis
Preterennt veſtre elationes ⁊ pom=
pe ſimiliter dñia ⁊ regna pertranſeũt
oĩa mortalia tempus detruncat.
Tertium principale ⁊c̄. Inducimur
triplici ratione diuitias ꝯtẽnere: nec
cor ponere.
¶ Primo ratione exemplaritatis.
¶ Scđo ratione auctoritatis.
¶ Tertio ratione damnabilitatis
¶ Primo ⁊c̄. De xp̄o qui fuit pauper
vſq̄ ad crucis patibulum. In preſepe
naſci voluit. in cruce nudus poſitus
fuit in omnibus pauper: vt doceret
nos cupiditatem diuitiarum cõtem=
nere. o pauper ieſu O mendice ieſu.
qui nec domũ habuit ad hoſpitandũ
niſi in domo aliena Preterea exem=
plum adeſt ſanctoꝝ Dñici Franciſci
aliorumq̄ qui diuitias cõtẽpſerunt.
¶ Scđo ratione ⁊c. Unde diſ. xlvij. c.
Bonoꝝ. Qui cupiditatem a ſe non ab
ſcidit: auctori bonoꝝ adherere nõ va
let ¶ Tertio ratiõe ⁊c̄. Quid habes
opulentiſſime de auaricia tua, quo
ad corpus non niſi terram ps Dor=
mierunt ſomnum ſuum: et nihil inue=
nerunt ⁊c̄. Et Job. xxviij. Diues cum
dormierit nihil ſecum affert. Et nota
q̄ dicit nihil. Job. xiij. Diues audi ꝑ
charita: hoc ſolum mihi ſuper eſt ſe=
pulchrum. Eccle. x. Cũ morietur ho
mo hereditabit ſerpentes. O verbum
precioſum Nunquid aurum argentũ
Serpentes. O infamia. O epulentiſſi
me. O ſerue. exemplo patet diuitis
huius: qui ſepultus eſt in inferno.
Quapropter Auguſt. ſermone ad he
remitas. xxiij. Noli plorare que mũ
di ſunt: ⁊ que ſunt neceſſaria euenire
Depone de animo tuo fletum pro ter
renis et aſſume lamentum pro cele=
ſtibus. Beati qui lugent: beati qui
flent: q̄m ipi ridebunt. Diligamus g̊
lachrymas que ſunt ſuaues diligenti
bus deum. Simus ergo tanto proni
ad lamentum quanto fuimus ad cul=
pam audaces. Pone g̊ oculum cordis
vt ꝑducat lachrimas cõpunctionis.
Ille.

¶ Feria. vi. ſcđe hebdomade. xl.
¶ De vſuris ⁊ reſtitutõe rei aliene

HOmo erat pa
terfamilias qui plãtauit
vineam: et ſepem circun=
dedit ei: et torcula in ea fodit ⁊ edi=
ficauit turrim et locauit eam agrico=
lis. et peregre profectus eſt. Math.
xxi. ¶ Paterfamilias ſ̃m doctores ẽ
dominus deus Qui tres habet fami=
lias: celeſtem terreſtrem: ⁊ infernalẽ
Qui plantauit vineam id eſt plebem
iudaicam. De qua Iſa. vi. c. Uinea
dñi exercituum domus iſrael eſt Se=
pe eam circundedit: quia eam muni=
uit angelica cuſtodia Torcular in ea
fodit: quando legem ſibi dedit: quia
mĩſtris preceptis eos torquebat. Pre
cepta fuere in ſumma. ix. c. xiij. Edifi=
cauit turrim id eſt templum in hie=
ruſalem. qđ erat edificatum in modũ
turris. Et locauit eam agricolis id ẽ
ſacerdotibus et principibus. Qui ha

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

bent officium ſeruandi cultuȝ diuinū et iuſticiā in hominibus. Et peregre ꝓfectus eſt. Non q꞉ mutet locuȝ: qui vbiq꞉ eſt pñs: ſȝ q꞉ dimiſit ⁊ agere ſm arbitriuȝ ſuuȝ. Eccl'. xv. Deus ab initio conſtituit hoiem ⁊c̄. Cuȝ aūt tp̄s futuruȝ appropinquaret: q꞉ poſt ſuſceptaȝ legeȝ debebant facere fructum bonoꝝ operum: miſit ſeruos ſuos., i. p̄mos ꝓphetas ad agricolas. i. ad reges ⁊ ſacerdotes p̄ncipaliter: ⁊ ad alios ſubiectos vt acciperent fructus ꝑ p̄dicationē eos ad fructuȝ bonoꝝ operuȝ reducendos. Agricole aūt ſeruos illos apprehēderūt et occiderūt: aliū occiderūt vt Iſaiā ꝓphaȝ q̄ ſecatꝰ fuit ſerra lignea ex p̄cepto manaſſe regis iuda. Alium occiderunt ſicut Amos. Aliuȝ lapidauerunt. vt zachariā ꝓphetā. Quē ioas rex iuda iuſſit lapidari in tēplo: Iteꝝ miſit alios ſeruos plures. ſ. multiplicando ꝓphetas ad ppl'i correctionē. Et fecerūt illis ſil'r eos occidendo. Iuxtā tuȝ ꝙ vt dꝛ. iiij. Reg. xxi. Impleuerunt hierl'm ſāguine ꝓphetaꝝ vſq꞉ ad os. Nouiſſime aūt miſit ad eos filium ſuuȝ ꝓ nobis incarnatuȝ dicens. Uerebuntur filiū meuȝ. Agricole autē id ē ſacerdotes ⁊ legiſperiti videntes filiuȝ xp̄m benedictuȝ opera diuinitatis facientē dixerunt inuidia moti. Uenite occidamus eum: ⁊ nr̄a erit hereditas. Et hoc tractauerunt de morte eius. Un̄ xp̄m apprehenſum extra vineā eiecerunt ⁊ occiderunt. Quia vt dicit el noſtro romano apoſtolo. ad hebre. vlt. Extra portaȝ paſſus eſt. Deinde xp̄s interrogauit iudeos dicēs. Cuȝ venerit dn̄s vinee. i. deus pater ad iudicāduȝ quid faciet illis agricolis. Inter eos erāt quidā boni: q̄ dixerunt. Malos male ꝑdet q꞉ eos dānabit. Mat. xxv. Ite maledicti ⁊c̄. Et vineā ſuam i. eccleſiam triumphātē. locabit alijs agricolis: i. gentibꝰ. ⁊ apoſtolis ⁊ xp̄ianis. q꞉ iudeꝰ de dn̄o effectꝰ eſt ſeruꝰ extraneus a regno dei. Et q̄ dicebat populus peculiaris: dicit populus vidual'. Applica. De vſuris erit ſermo. De qua tria ſunt videnda.

¶ Primum dꝛ oppoſitionis.

¶ Scd̄m dꝛ modificationis.

¶ Tertium dꝛ deceptionis.

¶ Circa p̄mū ⁊c̄. Querit dubiū. Utrū vſura ſit pctm̄ retinēdo rē alienā inuito dn̄o. Circa hāc materiā. Q꞉ plures ſunt opiniones. Iō in p̄ntiaꝝ: ſolū duas capiamus: vna vſurarioꝝ ⁊ iudeoꝝ q̄ vſurā nō eſſe pctm̄ ꝓbāt: ⁊ arguunt ſic. Omē pctm̄ eſt ꝯtra aliquā legē: ſȝ vſura non ē ꝯtra legē: nec diuinalē: nec hūanalē: ḡ vſura nō ē pctm̄. Maior eſt nota. Minor pȝ. ¶ Prio nō eſt ꝯtra diuinalē. Q꞉ deut. xxiij. dicit Non fenerabis fratri tuo ad vſurā ſȝ alieno: ergo non ē ⁊c̄. Scd̄o non eſt cōtra legē naturalē: q꞉ de iure nature ē vt hō aliq̄d recōpenſet ei q̄ ſibi bn̄ficiuȝ cōtulit ne ingratꝰ inueniat. Amicus em̄ ſua pecunia mutuata lucrat ad rōnē. xx. ꝑ centenario: videt equū vt mutuās ſit ꝑticeps ſaltē. x. vel. vi. al's mutuat in dānū mutuātis. Qd̄ cōtra dꝛ in. vi. de reg. iu. Nemo dȝ lucrari cū iactura alteriꝰ. Non ē ꝯtra legē ciuileȝ ſiue humanalē q̄ ꝑmittit vſuras. C. de vſuris. l. eos. In bone fidei iudicis: quale eſt etiā negocioꝝ geſtoruȝ: vſuraꝝ rōnē haberi certū eſt. Et l. Pro auro vel argento ⁊ veſte facto cyrographo: licitas ſolui vel ꝑmitti vſuras iuſſimꝰ. ¶ Alia opinio dicit ꝙ vſura ē pctm̄. Amb. li. d' bono mortis. ⁊ ponit. xiiij. q. i. c. Si q̄s vſurā recipit: rapinam facit ⁊ vita non viuit. ſ. gr̄e. Et extra de vſuris. c. Sup eo. vbi dicit. Uſuraꝝ crimen vtriuſq꞉ teſtamēti pagina deteſtat ergo ⁊c̄. Ad quā difficultateȝ rn̄dent theo. iiij. di. xv. Sco. eadē di. ⁊ Ric. ibidē. Quod vſura omnis ſēꝑ eſt pctm̄. Que concluſio ꝓbatur triplici medio Rōne. Auct. Exēplo. Prio rōne triplici.

¶ Primo rōne mediationis.

¶ Scd̄o rōne preceptionis.

¶ Tertio rōne comparationis.

¶ Primo ⁊c̄. Cōcluſio eſt phi. ij. phi-

Quod finis imponit neceſſitatē omni
um eoꝝ que ſunt ad finē. Exēpli grā
De infirmo qui cupit ſanitatē oportet
ꝙ ſumat pillul᷑. poſt ea medicinā. et
alia neceſſaria. Si in vno principali
deficeret que eſt medicina nihil face
ret. Qꝛ finis iponit ⁊c̄. Ad ꝓpoſitum
Finis noſter eſt deus ad quez ꝑueni
re non poſſumus niſi per media que
ſunt tres virtutes theologice et. iiij.
cardinales neceſſarie ad finem. Si
in vno deficit: nihil homo facit. Qꝛ
vt dicit magiſter in tertio virtutes ſūt
connexe. Qui vna caret omnibus ca
reat. Tu vadis ad p̄dicationē. ⁊ alia
⁊ te tenes concubinā nihil facis: qꝛ
ad finez deficit vnū. Iō Iac. ij. Et ha
betur de pe. di. iij. c. Pniam. c. prope.
c. deſleat. et extra d̄ re. iur. in. vi. Qui
totam legem ſeruauerit: offendat au
tem in vno factus ⁊c̄. Vñ Canoñ. ex
tra de fide inſtrumentoꝝ. c. Scriptu
ra. In bulla pape ſi quid deficit. vel
error in grammatica pro falſa habet᷑
Ita eſt in conſcia hois q̄uis ſint ali
qua bona tamen ſi deficit in aliquo
mortali nihil fit: qꝛ finis imponit ⁊c̄.
Ad ꝓpoſituz. Inter cetera media po
tiſſimum eſt iuſticia. De qua in. vi.
Ethi. Preclariſſima omniuz virtutū
eſt iuſticia: nec heſper nec lucifer eſt
ita mirabilis. Que clamat reddere
vnicuiqꝫ qd̄ ſuuz eſt: vt dicit᷑. xij. q. ij.
c. Cuz deuotiſſimam Et inſti. de iuſti
cia et iure. l. Iuſticia. Sꝫ vſurarius
deficit in hoc medio. qꝛ nō ꝯtribuit ꝓ
ximo ſuo quod ſuum eſt. immo exigit
ab eo aliquid vltra ſortem. igitur ⁊c̄.
¶ Secunda ratio ⁊c̄. Concluſio eſt
Tho. i. ij. q. cxviij. ⁊ iij. cōtra. c. cxxx.
Quod illud quod cadit ſub precepto
eſt de neceſſitate ſalutis: ſed vſura
cadit ſub precepto quadruplicis le
gis. Igitur. Primo legis nature que
vult. Quod tibi fieri non vis alteri ne
facias. ⁊ econuerſo. vt dicit᷑. di. i. c. ⁊
di. ij. c. Sana. ⁊. x. q. i. c. Placuit ⁊ Lu
ce. vi. Prout vultis vt faciāt vobis ho
mies ita ⁊ vos facite illis ſimilit᷑. Tu
vis ꝙ proximus tuus tibi mutuet ⁊ ꝙ
non vendat ad terminuz pluſqꝫ ꝓ pe
cunia. et tu fac ſimiliter. Preterea
Tho. i. trac. d̄. x. preceptis dicit. Qd̄
non eſt peccatuz: ita ꝑiculoſuz vt vſu
ra: et reſtitutio male ablati. Que eſt
ratio. Tho. Rñdeo ꝙ ꝓpter hoc. Cū
alia pctā contritione lateant: hoc pec
catum cogit ſolutio. Idem in. iij. par
te. q. lxviij. ar. vi. Baptizati tenentur
ad reſtitutionē male ablatoꝝ. ¶ Se
cundo lege veteri. In veteri teſtamē
to. leuiti. xxv. Si quis dānificauerit
ꝓximū reſtituat ei: vt animal ꝓ alali
mutuum ꝓ mutuo. Et deut. xxiij.
Fratri tuo abſqꝫ vſura id quod indi
get: accōmodabis. ⁊ exodi. xxij. Si pe
cuniaz dederis populo pauperi qui
hitat tecū: nō vrgebis eū q̄ſi exactor
nec vſuris opp̄mes. Et. ij. Eſd̄. v dici
tur ꝙ cuz maiores iudeoꝝ opprime
rent minores vſuris. Eſdras audito
clamore populi increpauit optima
tes ⁊ magiſtratus. d. Vſuras nec ſin
gula fratribus veſtris exigat᷑. Non
eſt bona res quaz facitis. Preterea
lege euāgelica. Mat. xviij. Redde qd̄
debes. Ro. xiij. Debita omnibus red
dite. Tertio lege ⁊c̄. de. pe. di. v. cap.
Falſas. Qui bona alteri᷒ iniuſte de
tinet. ſciat ſe veram pniam non poſſe
peragere. Et. xiiij. q. vi. Si res alie
na ꝓpter quaz peccatuz eſt reddi pōt
⁊ non redditur: penitentia non agit᷑:
ſed ſimulatur. Quod ſi veraciter agi
tur reddi debet: qꝛ nunqꝫ remittitur
pctm̄ niſi reſtituatur ablatum. Quar
to lege ⁊c̄. Vſura eſt prohibita lege
ciuili vt dicit glo. C. de vſuris. in. l.
Vt autem. Et. l. i. dicit gloſa ꝙ vſu
re peſſimo iure debentur. Et auten
tica dicit etiā eaz ꝓhibitā. Preterea
ff. de iniurijs. l. Conditio. ff. de condi
tione indebiti. l. Rerū amotaruz: dici
tur. Nemo debet cuz alterius damno
locupletari. Quia vulgo dicit᷑ portio
ſocij facit inflare ⁊c̄. O quanti ſunt de
iſt᷒ q̄ annis elapſis de maxis pauper
tate venerunt in maximā opulētiam

et hoc ꝑ phas ⁊ nephas. Jlle pauper
emit caſeū quē nunq̄ guſtauit. Aliꝰ
pānum: quem nunq̄ induit. O lupi.
Multi querūt miraculum. ſed hoc
eſt maximum. O vxōres talium: ſi ve
ſtra veſtimenta ſub torculari ponerē
tur: exiret ſanguis pauperum. Exem
plū illius vſurarij q̄ comedēs ſāguis
de pane cepit exire. Tales comedūt
de omni parte parum maſticando.
Tertio rōne ⁊c̄. Jn.ij. Topi. Si qđ mi
nus videt̄ ineſſe ineſt: ergo et id quod
magis. Ad ꝓpoſitū. Si de minimis
vſuris eſt neceſſaria reſtitutio: a for-
tiori de magnis. Vñ ſco.iiij.di.xv.po-
nit talē caſum. Martinus mutuauit
Johanni vnum aureū in tali pacto: vt
in tali tempore reſtituat ei. Accidit
q̄ in pari neceſſitate reperiuntur.
Si iohānes reddit moritur fame. Si
martinus non recipit idem. Quid ſu
per hoc agendū? Dicit Sco. cū quo
eſt Ricardus in.x.ibidem. Quod po-
tius debet reddere et mori. Jgitur.
Si in tanta neceſſitate teneres reſti-
tuere: multo plus nō exiſteres in ea
neceſſitate. Que cōcluſio ꝓbatur exē
plis. Primo de ſancto Martino qui
ab angelis ⁊c̄. Cum quo exemplo.xv.
q.v. Si qđ inueniſti et non reddidiſti
rapuiſti. Danda ſunt bona huiuſmo-
di ad pias cauſas. Preterea ex croni
ca ordinis. Cum quidam frater pan
num vilem ſine licentia recepiſſet ve
niens ad mortē ſtetit ob hoc aliquot
dies in purgatorio. Secundo proba-
tur exemplo politico. per Ra.lib.ij.
ca.ij. De fuluio flacco. Cum eſſet ſu-
per fabricam romanorum tranſtulit
regulas marmoreas a templo Jouis
in templum fortune. quod erat rome.
Jnfra paucos dies mortui ſunt duo
filij. Unde audita morte eorum. p̄ do
lore ſe interemit. Quod audiens ſe-
natus romanus: regulas reſtituit in
loco ſuo quaſi attribuentes mortem
filiorum furto quod fecerat in tem-
plum Jouis. Sed heu. quia pauci in-
ueniuntur de iſtis. Exemplum de ſan
cto Ber. Qui cuidā demoni precepit
vt a quodam exiret. Reſpondit. Nos
ſumus hic tres Ego vocor claudens
cor. Alius claudens os. Alius clau-
dens marſupium Jſte pre omnibus lu
cratur. Unde patet primum.
¶ Secundum dicitur ⁊c̄. Scilicet qui
bus modis vſura cōmittitur Ad quod
rñdeo ſm Theolo. Tho. quolibet.ix.
q.ix. Sco. in.iiij. Et Cano. in. cap. Si
vos.xiiij.q.vi. Et glo. ſuper. cap. Sepe
contingit. De reſti. ſpo. q̄ tribus mo-
dis committitur.
¶ Primo recipiendo munꝰ a manu.
¶ Scđo recipiēdo munꝰ ab obſequio
¶ Tertio recipiendo munꝰ a lingua.
¶ Primo ⁊c̄. Siue ſint denarij. ſiue
aliquid quod p̄cio eſtimari poſſit. vt
dicitur.xv.q.iij.ca. Putāt. Vñ Ambro.
Eſca vſura ē: et veſtis vſura ē: ⁊ q̄cq̄d ſor
ti accidit vſura eſt. Jn hoc primo mo
do ſunt.iiij. conditiones perſonarum
immerſarum in hac voragine vſure.
¶ Primi ſunt multi nobiles qui nolūt
laborare et ne pecunia eis deficiat
paulatim cōſumendo: tradunt eā mer
catoribus vel alijs: intendentes reci-
pere aliquid annuatim ad diſcretiō-
nem ſuam: ſaluo ſemper capitali. Et
q̄uis ipi volent hoc depoſitum: tamē
eſt vſura: vt dicit̄.xiiij.q.iij.c. Si fene
raueris. Nec eſt depoſitum nec ſapit
naturam eius. Sunt ⁊ alij mutuantes
pecunias diuerſis perſonis: accipien
tes in pignus domum vel agrum ſub
nomine ſecuritatis: et fructum interī
dicti pignoris volunt habere quouſq̄
reſtituatur eis pecunia non computā
do in ſortē: vſura eſt. Extra de vſuris
capitulo.i. Excuſatur in hoc caſu ge
ner: qui cum ſuſtineat onera matri-
monij et nondum habuit dotem reci-
pit a ſocero aliquo modo poſſeſſionē
in pignus vſq̄ quo dotem recipiat: hic
ſine vſura fructus pignoris ſuos facit
Nec tenetur computare in ſortem vt
patz extra de vſuris.c. Salubriter.
¶ Scđi qui committunt vſuras ſunt
mulieres vidue que ne conſumant do

tes ſuas: depoſuit eas mercatoribus ad diſcretionē: quod vſura eſt: vel recipiunt ab heredibus coniugis ſui defuncti poſſeſſionez vſufructuantē quouſqz reddantur ei dotes: vſura eſt. Iſte mulieres ſunt longe diſſimiles ab illa muliere nomie Buſa regionis apulie ditiſſima: que .x. milia ciuium romanoꝝ cōflictoꝝ ab hanibale apud Cānas itra menia canuſina: benigniſſime abſqz vlla ſpe lucri alimentis per plura tēpora ſuſtantauit: vt Uale. dicit lib. iiij. ca. de liberalitate ¶ Tertij ſunt venditores reruz: qui vendunt aliquid ad terminū. Et rōne termini plus volunt: vſura eſt: quia tempus vēdunt: qđ deus voluit eſſe cōe. Clama contra artifices ¶ Quarti ſunt q̄ mutuāt granū: vel bladuz vetus: vt nouū accipiant. et ſi hoc faciunt vt melius accipiāt ⁊ vtile intendunt ex mutuo vſura eſt. ¶ Scđo ꝯmittit̄ vſura: recipiendo intentione ⁊ pacto: vt ſeruiāt eis in operibus agri: vinee: vel operibus bouz: equoꝝ: vel alio ſeruitio corporali: vſuram comittunt. vt patet extra de vſu. ca. Conſuluiſti. ¶ Tertio cōmittit̄ recipiendo ⁊c̄. Ut cuz q̄s mutuat alicui: vt porrigat pro ſe preces ꝓ aliquo officio vel bn̄ficio obtinēdo vſura ē. Sed ve q2 hodie non ſeruant̄ hi caſus. Et per cōſequēs o q̄ꝫ multi dānantur. Exempluz illius vſurarij q̄ in teſtamento legauit aiaz ſuā i pn̄tia vxoris filioꝝ: ⁊ aduocati in manu dyaboli. Un̄ dicunt docto. ꝙ non ē pctm̄ tā periculoſū: vt vſura. ⁊ hoc triplici rōe
¶ Primo ratione derelictionis.
¶ Scđo ratione ſucceſſionis
¶ Tertio rōne reprobationis
¶ Primo ⁊c̄ Uſurari9 in morte ob oībus ſanctis derelinquit̄. Et merito. Cū ei nō ceſſet etiā ſacro die lucrari apoſtoloꝝ martyrum ꝟginū. Ideo iuſto dei iudicio in extremis poſitus ab omnibus ſanctis derelinquit̄: et nec deuz nec ſanctos hꝫ ꝓ amicis. Et qn̄ in morte talis legūtur letanie ſanctorum Petre ora pro ⁊c̄. vertunt faciem ſuam ſancti Secundo ⁊c̄. hoc em̄ pctm̄ catuz tranſit ad poſteros: quia tota familia eſt particeps hui9 peccati. Cū in alijs peccatis filius nō portet iniqtatē patris in hoc aūt ſic. Unde dicūt doc. ꝙ in aliquo vſurari9 eſt deterior iuda. De iuda em̄ legit̄ Mat. xxvij ꝙ pnia duct9 retulit. xxx. ar. Sed vſurarius q̄ꝫdiu viuit non vult reſtituere ¶ Tertio ratione ⁊c̄. Quia vſura reprobatur triplici lege. ¶ Primo a diuinali: vt patz. xxij. Exo. ⁊ Leui. xxv. ¶ Scđo a canonicali vt patz in decre. di. lvi. c. Seditionarios. Et extra de vſuris. c. qm̄ Ubi lex. iij. ponit. Primū eſt ꝙ vſurarij manifeſti non admittantur ad cōmunionē Secundū ē ꝙ oblationes eoꝝ non accipiantur. Tertium ē ꝙ nō recipiant̄ ad eccleſiaſticā ſepulturam: ſi in hoc pctō moriant̄. Et addit Petrus de pal. in. iiij. ꝙ tales ſi poſſint reſtituere ꝑ ſe et non faciunt: lꝫ mandent vt reſtituatur non ſunt abſoluendi: nec valent eoꝝ teſtamenta: nec ad ſepulturam ſunt recipiendi. O ſpat̄ habeo bullas Clementis. Sixti. Pij. q̄ me abſoluunt. Et ego dico ꝙ pontifex ſuꝑ hoc nō pōt: ꝙ vſum ſine pctō exerceāt: vt patz extra de vſuris Unde libranda ſunt ꝟba xpi Luc. vi. Mutuum date: nihil inde ſperantes. Eſt em̄ mandatū negatiuum iſtud. Oīe mandatuz de vſura hꝫ vim precepti: vt patz. ff. mādati. l. i. Ubi dr̄ ꝙ ſiue volo ſiue rego: ſiue alio quocunqꝫ ꝟbo ſcripſerit: actio mādati ē. Iſtud ergo preceptū de vſuris inuiolabiliter obſeruandū eſt. Date inquit mutuum nihil. ⁊c̄. Secūdū cano. ſunt due ꝑticule. Pria eſt Date mutuū. Qm̄ q̄ cōmode poſſunt mutuare ſine notabili dāno ſui ſtatus tenent̄ ad eos q̄ ſūt in magna neceſſitate. Scđa pars eſt Nihil inde ſperantes. Et hoc eſt in ꝓcepto. Ita ꝙ intelligas de ſpe bonoꝝ tporaliuz q̄ ꝓcio eſtimari pn̄t. Tn̄ ſc̄ Tho. xxij. q. lxxviij. ar. ij. Si mutuās aliquid accipiat nō quaſi exigens ex aliqua obligatione tacita vel expreſ=

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſa ſed ſicut gratuitū donū non peccat
Qꝛ etiā anteq̄ȝ mutuaſſȝ pecuniā po
terat accipere gratis aliqđ donū lici-
te. Nec peioris cōditiōis ſit qꝛ mutu
auit cū eius intētio ſit recta. Exēplū
Arch. de vſurario q̇ in nocte de lecto
ſurrexit: ⁊ in ꝯuentū quēdā fugit. Fi
lij aūt dū inueniſſent: ⁊ eū ad ꝓpa re
ducerent raptꝰ eſt in fluuiū ⁊ nō ãplꝰ
viſus ē. Apparuit aūt filijs di. Ne in
cedatis ꝑ viā quā ego tenui. Uñ oēs
religionēȝ predicatoꝝ. ſ. Mariaȝ no-
uellam ingreſſi ſunt: que tunc erat ob
ſeruantie. Unde patet. ⁊c̄.
Tertium dꝛ ⁊c̄. Super omnia pecca-
ta dyabolꝰ maxime circa hoc laborat
Et circa vſurarium tres deceptiōes
ſuggerit vt omnino damnetur.
¶ Prima dꝛ diminutiua.
¶ Scđa dꝛ diſtributiua.
¶ Tertia dꝛ commiſſiua.
¶ Prima ⁊c̄. Uſurarius in confeſſio-
ne poſitus examinatur. Quantuȝ dā
nuȝ dediſti primo tuo in hoc vitio ra
pine. Rñdet. Forte. xxx. aut. xl. aure-
is. Cum fuerit forte per. M. li. Uñ ſp
minus extimat: q̄ȝ fuerit valoꝛ. Face-
cia de lupo: q̇ a leone p̄ceptū habuit:
ꝙ ñ dānificaret aliquē niſi vſq̄ȝ ad va
lorē. x. ſol. Fame aūt p̄ſſus: tulit vnū
agnū q̇. x. ſol. valebat. Sȝ ip̄e nō exti
mauit niſi q̄ttuoꝛ. Cuȝ aūt parū eēt
ventri vitulū comedit. Accuſatꝰ autē
leoni de trāſgreſſiōe precepti. Rñdit
Nō eſt veꝝ. Agnus valebat quattuoꝛ
vitulus aūt. vi. Quattuoꝛ aūt ⁊. vi. fa
ciunt. x. O ꝯſcientia lupina. ¶ Scđo
⁊c̄. Uidens demon. ꝙ vſurarius vult
reſtituere: ponit ei aliquā deceptionē
ꝙ bona ſua ꝯtribuat eccleſijs. Pro v-
no calice. Pro miſſali. Pro capella.
Et ſic miſer: dimiſſa reſtitutione dat
eccleſijs: Qđ fieri nō pōt. O quot ec-
cleſie ſunt conſecrate dyabolo: ex bo
nis vſurarijs. ¶ Tertio ⁊c̄. Qꝛ filijs
ſinūt reſtitutionē fiendā. Cū ipi ꝑ ſe
obligentur ſine moꝛa. Unde glo. ſuper
c. ſepe contingit. De reſtitutione ſpo-
liatoꝝ. ponit talē concluſionē: ꝙ toti
ens peccat quis moꝛtaliter quotiēs
ſcit ſe debere reſtituere: aut ſatiſface
re primo: et pōt et non vult: nec pōt
abſolui niſi priꝰ reſtituat. Et vt dꝛ in
ca. Si res. xiiij. q. vi. tenet̄ ad oē dā-
nū ⁊ intereſſe. Practica. O ſacriſta do
micilij. s. Dñici. s. Augꝰ moꝛtuus eſt
talis vſurarius vult ſepeliri in tali
loco veſtro. Clama. Non nō. Sȝ vbi ſe
peliet̄. Clama Iere. xxij. Sepultura
aſini ſepeliet̄ in agro. In Cronica oꝛ
dinis legitur: ꝙ magiſter Joꝛdanus
exñs apđ Uercellas interrogatus ſi
vſurarij ſaluabāt̄. Rñdit. Quattuoꝛ
genera perſonarum cū maxima diffi
cultate ſaluabāt̄ ſup oēs. Milites ad
uocati. mercatoꝛes: vſurarij. Ad ar-
gumēta ad. i. Nō fenerabiȝ fratri ⁊c̄.
Rñdeo ꝙ ꝑ frēm alienū itelligit̄ qli
bet qui non eſt de genere iudeoꝝ. Et
tunc dico: ꝙ illa fuit comparatiua ꝑ-
miſſio. qua minus maluȝ ꝑmittitur.
ne maius fiat. Sic ⁊ ꝑmiſſuȝ fuit da
re libelluȝ repudij ⁊ repudiare vxorē
ad vitanduȝ exoꝛcidiuȝ. Sic ⁊ vſura
ꝑmiſſa erga alienigenas: ne ſimplr̄
ꝓhibita maioꝛi crudelitate craſſarē
tur in ſuos: vt ſue cupiditati ſatiſfa-
cerent propter auariciam cui dediti
erant: vt dꝛ Iſa. lvi. in fine. ¶ Ad ſe-
cundā rationeȝ. Quod vſura non eſt
contra legem nature. Dic ꝙ ratio di
ctat: vt quis mutuet primo indigen-
ti ſi pōt. ſed gratis ſine ſpe lucri. Nā
⁊ ſi recipiēs teneat̄ naturalr̄ ad recō
pēſandū ſuuȝ bñfactorē. hoc ē ex de
bito honeſtatis: nō neceſſitatis. ſ. quo
quis poſſit cogi in iudicio. Cuȝ vo di
cat vſurarius: ꝙ primꝰ ſuus lucrat̄.
xx. ꝑ cētenario iuſtū ē dent̄ ſibi. vi. vl̄
x. Rñdet̄. ꝙ ille lucrat̄ principaliter
induſtria ſua: qꝛ pecunia ex ſe nihil
lucrat̄: vt pȝ tenēdo eā in capſa. Etiā
illa non eſt mutuātis: ſed eius q̇ acci
pit mutuo: qꝛ in ea tranſlatū eſt dñiū
Et ſi perit in negociādo vl̄ aliqđ agē
do ꝑdit̄ ꝑiculo ſuo non mutuātis. Si
tñ mutuās ex carētia pecūie mutu-
ate. eſſȝ paſſus dānuȝ tunc mutuans

deberet ei ſatiſfacere de dāno ſecuto
etiā ſi nō fuiſſet pactū: ſm̄ conſciam.
¶ Ad illud aliō Qō ius ciuile ꝯcedit
vſurā. Dic: ꝙ leges ciuiles dant̄ ꝓpt
eos q̄ ſunt ꝑ maiore pte mali: ⁊ imp-
fecti. Vñ intēdunt: vt pacifice ciues ꝯ
uiuant inuicē. Jō ſolū ꝓhibet expſſe
vitia q̄ ſunt magꝭ pturbatiua q̄etis tē
poralis: vt adulteria: furta ⁊ hm̄oi.
Alia ꝟo pmittūt: nō vt licita ꝯceden-
tes: ſꝫ ne peiora ꝯtingāt. Sꝫ lex diuia
cū ſit ſupra oēm legē hūanā: vt patꝫ
di. viij. p totū ⁊ canoniſte. Sic etiā p̄in
dicat ciuili in his q̄ ad ꝯſciaꝫ ſpectāt
Jō in hoc leges ciuiles cedūt diuine
⁊ canonice. Qꝛ ſi ille leges ſunt iuſte
q̄ ad ciuilitatē vite p̄ntis ñ tñ ſunt iu
ſte q̄ ad ciuilitatē ſupnā adipiſcēdā.
Ad qō oꝫ ab oi pctō eſſe immunē. Qꝛ
non dedignantur leges ſacros cano-
nes imitari.
¶ Sab. iij. xl. Qō maria ē ſctā ſctōꝝ
⁊ cū ipā tota trinitas. ⁊ eſt dea nr̄a.

Fili tu ſemper
mecum es: ⁊ oīa mea
tua ſunt Lu. xvi. Exē-
plū. Miles q̄dam ab inimicis eſt ca-
ptus. Qui timētes ne eriperet̄ d̄ ma
nibus ſuis: decreuert̄ ipm̄ ſtatim occi
dere. Quod cernens ille non eſſe ali-
quod remediū ſupplici voce dixit il-
lis. Rogo vos vt dignemini mihi ꝯce
dere puꝫ tp̄s: vt pctā mea poſſim ꝯfi
teri. Cui dixerūt. Nolum⁹: ſed caput
flecte. Quum hoc ageret̄: dixit. Ani-
mā meā ⁊ corpus ꝯmendo Matri illi
miſicordie marie dulciſſime. Mori
nō potuit. Et oēs illi timore pcuſſi fu
gerūt. Et quū interrogaret̄ ab amicꝭ
ſuis: q̄re non occiderūt ipm̄ ⁊ mori ñ
potuiſſet. dicunt ſe vidiſſe mulierem
quandā in habitu albo q̄ ipm̄ ad ſui
inuocationem manuꝫ ſubmiſit ne mo
reretur. Vñ ex hoc exemplo ipā ſa-
lutabim⁹. Aue gratia plena. ⁊c̄. Fili
tu ſemper mecum es ⁊ oīa mea tua
ſunt. Recitat lucas de duobus filijs
et de minore qui a pr̄e ſubſtantia ac-
cepta ad lōginquas ptes duct⁹. ſub-
ſtantiā ipam diſſipauit luxurioſe vi-
uendo. Scōm Alber. pctm̄ luxurie p̄
cipue diſſipat q̄ttuor bona. Primo ſb-
ſtantiā tp̄alē Prouer. xxvi. Qui nu-
trit ſcortum pdet ſubſtantiā. Scōo vi
tam corpalē Seneca. Plures occidit
voluptas q̄ꝫ gladius. Tercio glīam
mundanā Eccl̄. xlvij. Jnclinaſti femo
ra tua mulier: ⁊ dediſti maculā in glo
riā tuā. Quarto grām ſpūalē Gen̄.
vi. Non pmanebit ſpūs me⁹ in homi
ne: qꝛ caro eſt. Jn ſe autē reuerſus. i.
cogitans mala q̄ fecit dixit. Pat̄ pec
caui. ſ. male viuendo. Jn celū. i. corā
celeſti curia ⁊ angelis ſāctis. Et co-
ram te. ſ. te vidente ⁊ ſciente: qꝛ oculi
tui me vident. ps. Jmpfectū meū. ⁊c̄.
Quē pater videns ipm̄ ſuſcepit gra-
tanter ⁊ honorabiliter. Et fecit eum
indui ſtola p̄ma. Maior filius audi-
ens tot leta ſuper iuniorē: de agro ve
niens indignat⁹ erat. Rñdit pater ꝟ
ba aſſumpta. Fili tu ſemp mecū es. ⁊
oīa mea tua ſunt. Que ꝟba dicunt̄
a maria filio ſuo. Fili mecū es. Cum
maria eſt pater p potentiam. Cū ma-
ria eſt filius. p ſapientiam. Cum ma
ria: eſt ſpūſſanctus. p clementiā. Vn-
de dicit ſancta ſanctoꝝ. Que ꝯcluſio
ꝓbat̄ triplici rōne ſꝫ doctores nr̄os.
¶ Primo rōne ſanctificationis.
¶ Scōo rōne ꝯiunctionis.
¶ Tercio rōne diuinalis infuſionis.
¶ Primo rōne. ⁊c̄. Qꝛ ſup omēs fuit
ſancta. Pro maiori noticia dicendoꝝ
notandum eſt ſm̄ Tho. Jn opuſculo.
iij. Ricar. in. iij. di. ar. iiij. q. iiij. Et al
bertū in. iiij. li. cōpendij. c. iiij. ꝙ qua
druplex eſt ſanctificatio.
¶ Prima eſt vniuerſalis.
¶ Secunda eſt ſpecialis.
¶ Tercia eſt ſingulariſſima.
¶ Quarta eſt ſingularis.
¶ Prima eſt vniuerſalis quo anima
ſanctificat̄ a pctō originali. Et hoc ē
in baptiſmo: in quo gratia confertur.
ſed nō ꝯfirmat̄ q̄n poſſit recedere ab